

اعلامیه شماره یک فرمانداری نظامی تهران و حومه

چون به موجب تصویب‌نامه هیأت دولت به‌منظور حفظ آرامش و امنیت عمومی و رفاه اهالی محترم پایتخت و حومه و جلوگیری از اعمال سوء و اختلال‌گری... مقررات حکومت نظامی در تهران و حومه برقرار می‌گردد و تصویب‌نامه دولت نیز از رادیو به استحضار عامه رسیده است. اینک لازم می‌داند موارد زیر را جهت اطلاع اهالی محترم پایتخت



افراد و اشخاص حق توقف و اجتماع در معابر را نداشته و با اولین اخطار مأموران انتظامی باید فوراً متفرق شوند.۳- افرادی

که شغل و کار آنها ایجاب می‌کند هنگام شب از خانه خارج شوند از قبیل اطبا و داروسازان و غیره باید اجازه مخصوص از فرمانداری نظامی تحصیل نمایند. اینک چند ماده از قانون حکومت نظامی مصوب ۲۷ سرطان ۱۲۹۰ جهت استحضار عامه در زیر درج می‌گردد: ماده ۴- اشخاصی که عملاً بر ضد دولت مشروطه و امنیت و آسایش عمومی اقدام و خیانت آنها مدلل شده باشد محکوم به قتل خواهند شد.

ماده ۵- به اشخاصی که سوءظن مخالفت با دولت مشروطه و امنیت و انتظام عمومی در حق آنها بشود، قوه مجریه حق توقیف آنان را خواهد داشت و پس از توقیف استنطاق آنان شروع می‌شود. هر گاه در استنطاق سوءظن به کلی رفع نشود شخص مظنون در توقیف باقی و بعد از اختتام حکومت نظامی به عدلیه تسلیم خواهد شد.ماده ۷- مأمورانی که تأمین شهر به عهده آنان واگذار است در صورت سوءظن حق دخول به منازل

و اجرای تحقیقات را خواهند داشت. در صورت مخالفت و مقاومت جراً می‌توانند داخل شوند و مخالف و مقاوم قهرآوستگیر و موافق حکم محکمه نظامی قویا سیاست خواهند شد.

ماده ۱۰- اجتماعات و انجمن‌ها در مدت حکومت نظامی باید به کلی موقوف و متروک گردد.

فرماندار نظامی تهران و حومه سپهبد [نعمت‌الله] نصیری ۱۶ خرداد ۱۳۴۲

.....

.....

.....

این‌بار نام جمال عبدالناصر و شخصی به‌نام عبدالقیس جوجو در میان بود. رسانه‌های رژیم ادعا کردند که شخصی به‌نام عبدالقیس جوجو از بیروت با هواپیما وارد فرود گاه مهر آباد شده و در گمرک با رفروشان از مرکز شهر به حرکت درآمند و همراه با جمعیت خشمگین که هر لحظه به تعدادشان افزوده می‌شد به سمت کاخ مرمر، اداره رادیو واقع در میدان ارک، اداره تسلیحات ارتش در میدان توپخانه حرکت کردند، اما پاسخ آتش گلوله و رگبار مسلح نظامیان بود.

گروهی از مردم پیشوای ورامین که کفن پوشیده بودند در مسیر حرکت به تهران به گلوله بسته شدند. رژیم روزهای بعدی خشن‌تر و عصبی‌تر بود. در روز بعد علم، در گفت‌وگو با روزنامه هرالد تهدید کرد که امام و برخی دیگر از علما، محاکمه نظامی خواهند شد و ممکن است حکمعدام آنها صادر شود. مصر از اولین کشورهایی بود که محمدرضا شاه آن را متهم به دخالت در امور ایران و حمایت از انقلابیون و کمک مالی به آنها کرد؛

شکسته بود و تا ساعت پنج بعدازظهر درگیری ادامه داشت. تهران هم روز پانزدهم خرداد ناآرام بود؛ دانشجویان دانشگاه تهران، کلاس‌ها را تعطیل کرده و به خیابان‌ها آمدند. بارفروشان از مرکز شهر به حرکت درآمند و همراه با جمعیت خشمگین که هر لحظه به تعدادشان افزوده می‌شد به سمت کاخ مرمر، اداره رادیو واقع در میدان ارک، اداره تسلیحات ارتش در میدان توپخانه حرکت کردند، اما پاسخ آتش گلوله و رگبار مسلح نظامیان بود. گروهی از مردم پیشوای ورامین که کفن پوشیده بودند در مسیر حرکت به تهران به گلوله بسته شدند. رژیم روزهای بعدی خشن‌تر و عصبی‌تر بود. در روز بعد علم، در گفت‌وگو با روزنامه هرالد تهدید کرد که امام و برخی دیگر از علما، محاکمه نظامی خواهند شد و ممکن است حکمعدام آنها صادر شود. مصر از اولین کشورهایی بود که محمدرضا شاه آن را متهم به دخالت در امور ایران و حمایت از انقلابیون و کمک مالی به آنها کرد؛

آنها از درگیری اجتناب می‌کردند. رژیم مراسم روز تاسوعاء،عاشورا و تظاهرات دو روز بعد را تحمل کرده بود و برنامه‌هایی غیر سیاسی از رادیو پخش می‌شد. اما نیمه شب پانزدهم خرداد مخفیانه امام خمینی را دستگیر کردند. خبر که بین مردم پچیید آنها به طرف صحن مطهر حرکت کردند. جمعیت ناراحت در نخستین ساعات صبح روز ۱۵ خرداد شعار می‌دادند: «مرگ بر شاه، درود بر خمینی» و «از جان خود گذشتیم، با خون خود نوشتیم: یا مرگ با خمینی»؛ آنها به منزل مراجع رفتند و به‌دنبال حاج آقا مصطفی خمینی (فرزند ارشد امام) به طرف صحن مطهر حضرت معصومه(س) به‌راه افتادند. همان روز علمای تراز اول قم هم در منزل آیت‌الله سید محمدضا گلپایگانی جمع شدند برای انتشار اعلامیه‌ای؛ آنها خواستار آزادی فوری امام خمینی(ره) شدند. ساعتی بعد تظاهر کنندگان از صحن علنی مسجد خارج شدند؛ زنان هم حضوری پررنگ داشتند. مردم به نظامیان حمله کردند و پاسخ گلوله بود. دیوار صوتی



دیکتاتور. دسته عزاداران از خیابان‌های مرکزی شهر عبور کرده به مقابل کاخ شاه (کاخ مرمر) رسیده بودند؛ شعارها

کوبیده بود. در این بین روز چهاردهم خردادماه دانشجویان دانشگاه تهران هم به جمع

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

انعکاس روز ۱۵ خرداد در رسانه‌های خارجی

اخبار یک سویه، نگاه واحد

آسوشیتدپرس: تظاهرات در پایتخت ایران

تهران. آسوشیتدپرس ششم ژوئن: هنگامی که تظاهرات تازه ای بر ضد دولت در پایتخت ایران روی داد نیروهای مسلح ایران مرکز شهر تهران را محاصره نمودند و ارتباط آن را با سایر نقاط قطع کردند. اداره پزشکی قانونی اعلام داشت که در اغتشاشات روز چهارشنبه ۶ نفر کشته شده اند. طبق اطلاع همین اداره تاکنون رقم تلفات که مورد تأیید قرار گرفته به ۷۴ نفر می‌رسد و از این عده ۱۴ نفر در قم کشته شده‌اند. به طور غیررسمی شایع است که تعداد تلفات... [پارازیت] تلفات بر اثر تیراندازی نیروهای انتظامی به سوی تظاهر کنندگان وارد آمده است. این عده به نفع رهبران روحانی و بر ضد برنامه اصلاحات شاهنشاه و دولت تظاهرات می‌کنند. واحدهای نظامی در حالی که کلاهخود بر سر دارند و به تفنگ و سرنیزه مجهز هستند نقاط مرکزی پایتخت را تحت محاصره قرار دادند. در این نواحی دسته‌هایی که فریادزنان از بازار خارج می‌شدند برای سومین بار در ۳ روز اخیر به سوی ایستگاه رادیوی دولتی حمله‌ور گردیدند. هنگامی که این عده با سربازان ارتش روبه‌رو شدند تیراندازی هوایی آغاز گردید. ضمناً نیروهای نظامی همه خیابان‌ها و اماکن مسکونی اطراف کاخ سلطنتی و دفتر نخست‌وزیری را تحت مراقبت شدید قرار داده‌اند. شاهنشاه و شهبانوی ایران روز چهارشنبه همراه دو فرزندش به کاخ تابستانی خود در سعدآباد واقع در شش مایلی تهران عزیمت نمودند. ارتش منطقه بازار را وجود تظاهر کنندگان پاک کرده است.

۱۳۴۲/۳/۱۶

خبرگزاری رویترز: مخالفت با اصلاحات ارضی

تهران. رویترز ششم ژوئن: سخنگوی دولت اعلام داشت به‌دنبال اغتشاشاتی که توسط محرکان در شیراز (واقع در جنوب ایران) صورت گرفت، دولت حکومت نظامی در آن شهر برقرار کرده است. سخنگوی دولت افزود که اغتشاش کنندگان به ادارات دولتی حمله برده و خساراتی به اتومبیل‌ها وارد ساخته و شیشه‌های پنجره‌ها را شکسته‌اند. در تهران افراد نظامی و پلیس برای متفرق ساختن دسته‌های پراکنده ای که در جنوب شهر و در حوالی بازار تظاهرات می‌کردن مبادرت به تیراندازی هوایی

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



یونایتدپرس: دستور «تیراندازی به سوی مردم» تهران. یونایتدپرس. هفتم ژوئن: ارتش شاه ادعا کرد که اغتشاشات مذهبی ضد دولتی را در سراسر کشور درهم شکسته و تأکید نمود که برای برقراری نظم دستور «تیراندازی به سوی مردم» را اجرا خواهد کرد. سپهبد نعمت‌الله نصیری فرماندار نظامی تهران گفت من اطمینان دارم که نظم و آرامش برقرار شده است. وی افزود ولی هنوز دستور «تیراندازی به سوی مردم» شاه لغو نشده و به قوت خود باقی است. سپهبد نصیری گفت در شهر شیراز شب گذشته میان سربازان و اغتشاش کنندگان زد و خوردهایی در گرفت. وی خاطر نشان ساخت که از روز دوشنبه و آغاز اغتشاشات تعداد کشته شدگان به ۸۶ نفر و زخمی شدگان به ۱۹۳ نفر رسیده است. سپهبد نصیری اظهار داشت اغتشاشات دیشب شیراز ناچیز بوده و بی‌درنگ به وسیله سربازان درهم شکسته شده است. وی همچنین گفت امروزه در هیچ کجای کشور اغتشاشات تازه ای بروز نکرده است. از صبح امروز ارتش مسلسل و نیروهای سرباز را از نقاط [ناخونا] شهر خارج کرد ولی چندین تانک ساخت امریکا در برابر چشم مردم ساکت شهر در رفت و آمد بود. درجه دارهای پاسدار نظامی در جیب در گوشه و کنار رفت و آمد می‌کردند. ساعت منع عبور و مرور کاهش یافت و از ۱۱ شب [ناخونا] صبح شد. ولی احتمال می‌رود که مقررات حکومت نظامی تا یک ماه دیگر ادامه یابد تا داد گاه‌های نظامی متهمان را که تعدادشان دست کم ۲۰۰ تخمین زده شده است محاکمه کنند... [پارازیت] مخالفت روحانیان با اصلاحات ارضی شاه و... انتخابات است [پارازیت] سفارتخانه‌های خارجی تعداد کشته‌شدگان را بیشتر می‌دانند.[پارازیت].

خبرگزاری فرانسه: در ایران چه می‌گذرد

تهران‌خبرگزاری فرانسه. ششم ژوئن: به‌دنبال رسیدن اخبار مربوط به شورش و اغتشاش تهران، تظاهرات بسیار شدیدی بمبادا امروز در شیراز روی داد و منجر به کشته و زخمی شدن عده‌ای گردید. پلیس افراد ماجراجو را بشدت تعقیب می‌نماید و این عده پس از بازداشت خمینی مجازات خواهند شد. ارقام غیررسمی تلفات بیش از ارقامی است که دولت اعلام می‌نماید. کارکنان روزنامه کیهان اطلاع می‌دهند که پس از مراجعه به بیمارستان های کوچک تهران معلوم شده که ۴۳ نفر کشته شده‌اند و این رقم شامل تعداد تلفاتی نیست که در بیمارستان‌های بزرگتر در گذشته‌اند یا اجساد آنها بدون حمل به بیمارستان جهت دفن به گورستان‌ها برده شده‌اند.[بیمارستان‌های بزرگ از ذکر تعداد تلفات واقعه اخیر خودداری می‌کنند. نیروهای کمکی از پایگاه‌های هوایی ایران در خارج از شهر تهران به پایتخت آورده شده‌اند. در شیراز حکومت نظامی اعلام گردیده و طبق گزارش‌های رسیده در شیراز، قم، مشهد و کاشان اغتشاشاتی روی داده است.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

نوروزی که عزا شد

حمله به مدرسه فیضیه



روز دوم فروردین سال ۱۳۴۲ همزمان شده بود با شهادت امام جعفر صادق(ع) و جمعی از علما با اعلام عزای عمومی از قبل برنامه‌های سخنرانی خود را به اطلاع عموم رساندند. در سوی مقابل محمدرضاشاه که عصبانی از مخالفت علما و روحانیون با قوانین ششگانه (انقلاب سفید) و لایحه ایالتی و ولایتی بود، شمشیر را از رو بسته و دستور داده بود تا جلوی هر گونه تجمع مذهبی گرفته شود.

طبق برنامه اعلام شده عمومی در روز دوم فروردین آیت‌الله سیدروح‌الله موسوی خمینی صبح در منزل میزبان عزاداران بودند؛ آیت‌الله سید محمد کاظم شرعتمداری ظهر در مدرسه حجتیه سخنرانی داشتند و آیت‌الله سیدمحمدرضا گلپایگانی که بعدازظهر در مدرسه فیضیه مراسم عزاداری و سخنرانی بر گزار می‌کردند.

باتوجه بههمین برنامه مأموران حکومتی هم از چند روز قبل در قم سازمان دهی و در اطراف حرم حضرت معصومه و مکان‌های مذهبی قم همچون مدرسه فیضیه مستقر شدند تا اجازه بر گزاری مراسم را ندهند و به نوعی ترس در شهر ایجاد کنند.

ساواک طی بخشنامه‌ای دستوراتی برای مقابله با مجالس عزاداری صادر کرده بود:«اخیراً بعضی از وعاظ و علمای مرکز و مجامع مذهبی، تراک و اعلامیه‌هایی تحت عنوان عزای عمومی به‌جای بر گزاری مراسم عیدباستانی انتشار داده‌اند، احتمال دارد بعضی از وعاظ در مساجد هنگام وعظ با توجه به اینکه روز جمعه دوم فروردین مصادف با رحلت امام صادق(ع) است، مطالبی بر خلاف مصالح کشور ایراد و اذهان عمومی را مشوش سازند، دستور فرمایید از هم اکنون با تشریک ساعی مأموران و مسئولان انتظامی محل، همه گونه پیش‌بینی لازم معمول دارند...»

روز دوم فروردین ۱۳۴۲ تعداد زیادی سرباز و نیروهای ویژه شهربانی در اطراف صحن حضرت معصومه و مدرسه فیضیه تجمع کرده بودند. این افراد بعد از مانوری کوتاه در شهر به سوی دروازه قم رفتند و در آنجا مستقر شدند و سپس هنگامی که سخنرانی در مدرسه فیضیه جریان داشت، نیروها به مدرسه فیضیه رفتند و برای برهم زدن مجلس آماده شدند. عده‌ای از نیروها با لباس‌های نظامی جلوی در ورودی مدرسه ایستاده بودند و تعداد زیادی هم در صحن و با لباس‌های شخصی در بین مردم عادی و طلاب نشسته بودند.

در اواسط سخنرانی آقای سیدمحمد آل طه قمی، آیت‌الله گلپایگانی با عبور از دالان مأموران نظامی در پیرون مدرسه وارد صحن شدند و در یکی از حجره‌های جنب کتابخانه نشستند. به نوشته سایت پرتال امام خمینی(ره) هنگام سخنرانی حاج آقا مرتضی انصاری قمی مأموران، شروع به فرستادن صلوات کرده و به سمت سخنران هجوم برده و در حالی که سعی می‌کردند میکروفن را از سخنران بگیرند، با ناگهان با شاعران زنده باد شاه جلسه را به هم ریختند و در یک درگیری گسترده و بی‌سابقه شروع به ضرب و شتم حاضرین و تخریب مدرسه کردند. شروع حمله با سوت سرهنگ علی اکبر مولوی رئیس ساواک تهران آغاز شد و به‌دنبال آن مأموران با سلاح گرم و سرد به جان مردم و طلاب افتادند. در جریان حمله به مدرسه فیضیه ده‌ها نفر با چاقو، پنجه بوکس و... زخمی شدند. همچنین گفته می‌شود تعدادی از نیروهای شاه با رساندن خود به پشت بام مدرسه فیضیه به سمت طلاب و روحانیون تیراندازی می‌کردند.

درباره تعداد جان‌بخشان حمله به مدرسه فیضیه به دلیل مخفی کاری‌های حکومت شاه آثارهای مختلفی ارائه شده است؛ اما جان باختن روحانی جوانی به نام سیدویس روبراری در جریان این حمله قطعی است. فردی که به‌عنوان اولین شهید نهضت امام خمینی(ره) و انقلاب اسلامی هم نام برده می‌شود.

پرویز معتمد یکی از نیروهای عملیاتی ساواک که آن روز به مدرسه فیضیه حمله کردند خود درباره آن روز گفته است: «می‌رفتم در حجره و طلاب را می‌آوردیم بیرون. با پس گردنی، چک و باتوم آنها را می‌کشیدیم بیرون. البته فحش و ناسزا هم می‌دادیم و به این ترتیب نفرتمان را از آنها نشان می‌دادیم. آن‌هایی که بر اساس گزارش منابع ما در حوزه حرف زده بودند شناسایی شدند. فکر کنم ۱۰ تا ۱۲ نفر دستگیر و به تهران اعزام شدند... هر اکیب مسئول چهار اتاق بود. وسایل را جمع می‌کردیم. بازرسی می‌کردیم، صورت جلسه می‌شد. اگر کسی کمی آهسته می‌رفت با لگد به جلو هلش می‌دادیم و بیشتر کتک می‌خورد. ممکن بود طرف در راه بیفتد او را می‌کشیدند و می‌آوردند. یک حلقه گارد شهربانی هم داشتیم که محل را محاصره کرده بودند که کسی از پیرون وارد ماجرا نشود.»



۶ شهریور

آیت‌الله‌العظمی سیدابوالقاسم خویی شرکت در انتخابات بیست و یکم مجلس و انتخابات دوره چهارم مجلس سنا را مصداق کمک به ظالم دانست و آن را تحریم کرد. آیت‌الله سیدهای میلانی هم شرکت در انتخابات آینده را شرعا و عقلا حرام اعلام کرد.



۱۷ خرداد

به گفته یکی از نظامیان بسیاری از مقامات ارتش، کشتار مردم در روز پانزدهم خرداد ۴۲ را تأیید نمی‌کنند و عدم حضور سپهبد رضا عظیمی فرمانده نیروی زمینی در اتاق کار خود از فردای روز ۱۵ خرداد، که به حساب بیماری ایشان گذارده شد، اعتراض به این کشتار بود.



۶ تیر

تیمسار غلامعلی اویسی فرمانده لشکر گارد، در جمع گروهی از نظامیان، از کم بودن تعداد کشته‌های حادثه ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ گله‌مند بوده و بابت این موضوع به نظامیان اعتراض کرد.

۱۳۴۲
۱۹۶۳

۲ مرداد

حکومت نظامی در شهرهای تهران و شیراز برای مدت ۲ ماه دیگر تمدید شد.

۲۴ شهریور

اسدالله علم نخست‌وزیر اعلام کرد، نمی‌خواهیم مخالفین را به بندرعباس تبعید کرده و از آنجا به دریا بریزیم.